

Куліковська В.С.,
студентка природничого факультету
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир
Хом'як І.В.,
к.б.н., доц. доцент кафедри екології та географії
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

УГРУПУВАННЯ СЕГЕТАЛЬНОЇ РОСЛИННОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА ЖИТОМИР

Землеробство один із ключових видів занять сучасної цивілізації. Людина перейшовши до такого виду отримання продуктів харчування рослинного походження, почала самостійно трансформувати екосистеми для власних потреб. Раніше такий тип екосистем формувався в результаті значного порушення ґрунтового покриву в результаті абіогенних та біогенних процесів. До першої групи належать, насамперед, процеси пов'язані із водною ерозією, повеннями, буревіями, що виривають з корінням дерева, падіннями метеоритів, тощо. Біогенні процеси викликані діяльністю тварин – порушення ґрунту копитами, пошуки їжі в верхніх його горизонтах, риття нір. Розрихлення ґрунту людиною для вирощування сільськогосподарських культур запускає природні механізми аналогічні вторинній автогенній сукцесії. Тут активізується ріст рослин які є характерними для початкових стадій відновлення рослинності на порушених субстратах. Це відбувається, як за рахунок насінневої діаспори в ґрунті або через занесення насіння із сусідніх ділянок, так і через активний ріст кореневищних піонерних видів. Представників перших стадій вторинних автогенних сукцесій ми називаємо бур'янами.

Найпоширенішими сегетальними видами в агроценозах України є: зірочник середній (*Stellaria media*), осот польовий (*Cirsium arvense*), лобода біла (*Chenopodium album*), грабельки звичайні (*Erodium cicutarium*) та плоскуха звичайна (*Echinochloa crus-galli*). В умовах населених пунктів до сегетальних угруповань проникають рудеральні види. Яскравими представниками цієї групи є: тонконіг однолітній (*Poa annua*), розхідник звичайний (*Glechoma hederacea*), пирій повзучий (*Elymus repens*), амброзія (*Ambrosia artemisiifolia*), блекота чорна (*Hyoscyamus niger*). Проводячи дослідження центральної частини міста Житомир було виявлено чисельну кількість угруповань сегетальної рослинності. Найбільш поширеними угрупованнями є: пирій повзучий (*Elymus repens*), кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale*), лобода біла (*Chenopodium album*), зірочник середній (*Stellaria media*), осот польовий (*Cirsium arvense*), тонконіг однолітній (*Poa annua*).

Усі разом ці види формують значне число рослинних угруповань. Для території Українського Полісся, за даними лабораторії теорії екосистем синтаксономічна їхня схема має такий вигляд: *Stellarietea mediae* R.Tx., Lohmaer et Preising 1950: *Aperetalia spicae-venti* J. Tx. & Tx. in Malato-Beliz et al. 1960: *Scleranthion annui* (Kruseman et Vlieger 1939) Sissingh in Westhoff et al. 1946: *Centaureo-Aperetum spicae-venti* V.Sl 1989, *Aphano-Matricarietum* R.Tx 1937, *Viola arvensis-Centaureetum cyani* Solomakha 1989; *Galeopsion bifidae* Abramova in Mirkin et al. 1985: *Euphobio pepli-Chenopodietum albi* Solomakha 1988, *Apero spicae-venti-Papateretum rhoeadis* Solomakha 1987; *Atriplici-Chenopodietalia albi* (Tx. 1937). Nordhagen 1940: *Panico-Setarion* Sissingh in Westhoff et al. 1946: *Echinochloo-Setarietum* Felföldy corr. 1942 Mucina in Mucina et ai.1993; *Eragrostietalia* J. Tx. ex Poli 1966: *Eragrostion cilianensi-minoris* Tüxen ex Oberdorfer 1954: *Cynodontetum dactyli* Gams 1927, *Digitario sanguinalis-Eragrostietum minoris* Tüxen ex von Rochow 1951, *Portulacetum oleraceae* Felföldy 1942, *Eragrostio-Amarantheum albi* Morariu 1943, *Salsolion ruthenicae* Philippi ex Oberd. 1971: *Plantagini indicae-Digitarietum sanguinalis* Papucha 1991; *Papaveretalia rhoeadis* Hüppe et Hofmeister ex Theurillat et al. 1995: *Veronico-Euphorbion* Sissingh ex Passarge 1964: *Veronictetum hederifolio-triphylli* Slavnić 1951; *Sisymbrietalia sophiae* J.Tx. Gors 1966: *Atriplicion* Passarge 1978: *Atriplicetum nitentis* Slavnić 1951, *Hordeion murini* Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1936: *Hordeetum murini* Libbert 1932, *Brometum tectorum* Bojko 1934; *Malvion neglectae* (Gutte 1972) Hejný 1978: *Hyoscyamo nigri-Malvetum neglectae* Aichinger 1933, *Polygono arenastri-Chenopodietum muralis* Mucina 1987; *Sisymbriion officinalis* Tüxen et al. ex von Rochow 1951: com. *Amaranthus*, *Artemisietum annuae* Fijałkowski 1967, *Chamaeprietum officinalis* Hadač 1978, *Ivaetum xanthiifoliae* Fijałkowski 1967, *Erigeronto canadensis-Lactucetum serriolae* Lohmeyer ex Oberd. 1957, *Sisymbrietum loeselii* Gutte 1972, *Sisymbrietum sophiae* Kreh 1935.